

ESIPUHE ÄÄNTÄMISEN OPPIMINEN -TEEMANUMERO

Mikko Kuronen
Jyväskylän yliopisto

Tässä Puhe ja kieli-lehden teemanumerossa käsitellään toisen ja vieraan kielen ääntämisen oppimista. Lehti muodostuu kolmesta artikkelista ja yhdestä kirja-arviosta. Artikkelit käsittelevät ääntämisen oppimista ja aiempaa tutkimusta niissä kielissä, joita puhutaan, opetellaan ja opetetaan eniten maassamme: suomessa, ruotsissa ja englannissa. Teemanumero tarjoaa lukijalle tietoa näiden kielten oppimisesta eritaustaisilla ja -tasoisilla puhujilla. Lehden kahdessa empiirisessä tutkimuksessa tutkitaan äänneiden ja prosodian oppimista suomen ja ruotsin kielessä erityyppisillä puhemateriaaleilla ja erilaisin menetelmin, mm. havaintokokein ja akustisin mittauksin. Toiveenamme on, että suomen ja ruotsin ääntämisen oppimista koskevan empiirisen tiedon lisäksi teemanumero antaa lukijalle kuvan siitä, millaisin menetelmin ääntämisen oppimista on tutkittu ja voidaan tutkia. Artikkeleiden taustalla on Jyväskylän yliopiston tutkimushanke *FOKUS på uttalsinläringen med svenska som mål- och källspråk* (www.jyu.fi/fokus), jota rahoittaa Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS) 2015–2017.

Lehden ensimmäisessä artikkelissa Mikko Kuronen käsittelee varsin edistyneiden ja/tai synyperäisen kaltaisten S2-puhujien suomen ääntämistä. Puhujaryhmää ei ole aiemmin juurikaan tutkittu. Tutkimus keskittyy suomenruotsalasiin puhujiin, joiden suomen ääntämistä tutkitaan havaintokokeessa ja akustisesti vertaamalla puhujien ääntämistä suomalaisiin puhujiin. Lisäksi puhujien ruotsin ja suomen ääntämistä verrataan keskenään. Tulokset osoittavat, että suomenruotsalaiset puhujat eroavat ryhmänä sekä suomalaisista puhujista että tutkimuksen muista S2-puhujista. Useimmilla tutkimuksen suomenruotsalaisilla oli vieraan korostuksen piirteitä suomen ääntämisessään. Näitä piirteitä esiintyi pääosin kesto-suhteissa ja melodiassa, ei juurikaan yksittäisissä äänneissä, mikä koskee muitakin tutkimuksen S2-puhujia. Suomen oppimisen alkamisella ja kuulijoiden arviolla synyperäisen kaltaisuudesta oli vahva yhteys, mutta myös suomen kielen käytön määrä ja yksilöllinen ääntämisen omaksumiskyky selittävät puhujakohtaisia eroja.

Toisessa artikkelissaan Kuronen tutkii melko edistyneiden suomalaisten oppijoiden ruotsinruotsin äänneiden oppimista. Suomenkielisten puhujien ruotsin äänneiden oppimista on aiemmin tutkittu lähinnä Ruotsiin muuttaneilla puhujilla, jotka ovat oppineet kieltä Ruotsissa ja jotka eivät ole saaneet lainkaan tai vain hyvin vähän ääntämisen opetusta. Eräs tutkimuksen kysymyksistä liittyykin siihen, millaisia tuloksia ääntämisen opetuksen avulla voidaan saavuttaa. Tutkimuksessa seurataan lisäksi kahden puhujan ääntämisen kehittymistä pitkittäisasetelmassa (testausväli 3 vuotta), mikä on melko harvinaista aiemmissä tutkimuksissa.

Lehden kolmannessa artikkelissa Maria Kautonen, Mikko Kuronen ja Riikka Ullakonoja esittelevät ne tutkimukset, joita on tehty suomen, ruotsin ja englannin ääntämisen oppimisesta ja joissa lähtö- ja kohdekielenä on joku näistä kielistä. Kielipareista on tehty yli 100 tutkimusta, mutta vastaavanlaista kartoitusta ei ole aiemmin tehty. Katsausartikkeli antaa lukijalle käsityksen siitä, miten tutkimus on muuttunut 1970-luvulta nykypäivään, millaiset empiiriset

perusteet ääntämisen oppimisen eri teorioille on olemassa ja millaisia aukkoja tutkimuksessa on. Kartoitus antaa luonnollisesti myös yksityiskohtaisen kuvan siitä, millaisia ongelmia kielinopijolla tiedetään ääntämisessä olevan katsauksen kielipareissa. Käsitteemme mukaan artikkelista on iloa niin tutkijoille kuin opettajillekin erityisesti Suomessa.

Teemanumeron päättää Elina Tergujeffin arvio Tracey Derwingin ja Murray Munron (2015) kirjasta *Pronunciation Fundamentals. Evidence-based Perspectives for L2 Teaching and Research*. Kirjassa käsitellään mm. ääntämisen oppimiseen vaikuttavia tekijöitä, ääntämisen opetuksen tutkimusta ja ääntämisen arviointia sekä ääntämisvirheitä ja niiden syitä. Tergujeffin mukaan kirja tiivistää alan keskeisen tutkimuksen yksiin kansiin ja antaa sekä tietoa että ajattelemisen aihetta ääntämisen oppimisen tutkimuksesta ja menetelmistä. Toivomme, että edellä mainittu kuvaa myös tätä teemanumeroa.